חיים ליה וכיה. דתנן זכין לקטן בפרק מי שמת (ג"ג דף קנ.): **וזקפן עליו כמלוה.** לאחר זמן מיסב עמו על הכרית וזקף הכל כיתד כמלוה וכתב לו שטר עליהם כך וכך לי חייב לפלוני: **וגובה אף כרכיים.** דמשעת זקיפה הוי כגבוי: **כין כך וכין כך.** פליג וטעמא דמפרש ואזיל שלא יתמרו כו': **שטר שיש בו רבית.** שכתוב בו פלוני לוה מפלוני מנה ברבית כך וכך לזמן פלוני: **המוקדמין למלוה: פסולין.** דבעי למיטרף לקוחות מזמן הכתוב בו ועדיין לא הלוה ושטר הלקוחות קודם למלוה וזה מוציא שטרו והוא קודם והוא שקר: **פסולים.** ואינו טורף מן המשועבדין ואפי' מן המאוחר למלוה: **ר"מ היא.** דקנסיה היתירא לשטרו לסיקורא: **אמאי יגבה מן זמן רשאון.** למיכא דלא מסיק מלעמיתים לדקדק כל כך מזמן הלוואה לומר למלוה שטרך מוקדם ומקמי קדם להלוואתך: **פרדיסא.** כרם: **כציעה.** מטמין: **ואמינא לקוחה היא בידי.** ומצד שטר המכירה ומצד מכח חזקה של ג' שנים דכולי עלמא לא מציעא למיזדהר בשטרה: **חוב.** בעל הכרם: **לקנייה.** כמתנה בעלמא: **לגבו קנו.** כדי שלא תהא מכירתו מכירה שכשיוציא שטר מכירתו זה יוציא שטר מתנתו ולא גילה הדבר: **זוזי.** מעות שהוא תובע ממנו שמוציא עליו שטר שמכרת לי כרם שלין שלך וקבלת מעותיי: **וכתבת לי מחריות: כמלוה בשטר דמו.** להם כתב ליה מחריות:

מודה

[א]איתי ליה זכיה מדרבנן הכא נמי לא שנא ולא היא ישראל אתי לכלל שליחות [ב]עכו"ם לא אתי לכלל שליחות תנו רבנן [ג]ישראל שלוה מעות מן הנכרי ברבית וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם קודם שנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית ואם לאחר שנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית וכן נכרי שלוה מעות מישראל ברבית וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית אם משנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית רבי יוסי אומר [ד]נכרי שלוה מעות מישראל ברבית בין כך ובין כך גובה את הקרן וגובה את הרבית אמר רבא אמר רב חסדא אמר רב הונא הלכה כרבי יוסי אמר רבא מאי טעמא דרבי יוסי [ה]כדי שלא יאמרו בשביל מעותיו נתגייר זה תנו רבנן [ו]שטר שכתוב בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [ז]גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר קנסינן התירא משום איסורא ורבנן סברי לא קנסינן התירא משום איסורא [ח]תנן התם שטרי [ט]חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין מוקדמין אמאי פסולין נהי דלא גבו מזמן ראשון ניגבו מזמן שני אמר ר' שמעון בן לקיש במחלוקת שנויה ור"מ היא ורבי יוחנן אמר אפי' תימא רבנן [י]גזירה שמא יגבה מזמן ראשון [יא]דהוא גברא דמשכין ליה פרדיסא לחבריה [יב] אכלה תלת שני א"ל אי מזבנית לה ניהלי מוטב ואי לא כבישנא לה לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בידי אזל קם אקנייה לבנו קטן והדר זבנה ניהליה [יג]זביני ודאי לא הוי זביני זוזי כמלוה בשטר דמו וגובה מנכסים משועבדים או דילמא [יד]כמלוה ע"פ דמו ואינו גובה מנכסים משועבדים אמר אביי ולאו היינו דרבי אסי דאמר ר' אסי

מודה

שטר שיש בו רבית קונסין אותו ואין גובה לא את הקרן ולא את הרבית. פריש"ס לתין גובה ממשעבדי מבל מבני מרי גבי ע"פ לוותו ואין גובה ממשעבדי מבל מבני מרי לתין מרויחים כלום בדבר ובקשה בתוספתא [פ"ק] דמכלתין המולה שטר אין בו רבית יקרעינו עד שיגבה בו קודם ויי"ל שמסור להשהותו מיהו נראה דר"מ קנסיה לגמרי ולא גבי ליה כלל כמו שטרי חוב המוקדמים דמוקמינן בסמוך כר"מ ולפ"ז גם על פי' בקונטרס לתין פסולין אלא לגבות ממשעבדי אין נראה לפסולין משמע אלא גבי ליה כלל והא דפריך נהי דלא גבי מזמן שני ובסמוך דפריך מעובדא דפרדיסא אלא הא למאי לכי יוחנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון ניגבי מזמן שני ובסמוך דפריך מעובדא דפרדיסא אלא הא למאי לכי יוחנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון נימא ליתן ליכתב ולא מצי מסור מסור דטעמא דלא ניתן ליכתב לא מהני אלא לא גבי ממשעבדי משום דס"ל דולמי מהני לפוסלו לגמרי ולא גבי ליה כלל והא דלא מיבעיא ליה אלא אי גבי ממשעבדי אבל מבני מרי פשיטא ליה דגבי אף על גב דלא ניתן להיכתב הואיל והוי כמו שטר שכתוב בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית ברבי מאיר וחכמים אומרים גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר קנסינן התירא משום איסורא ורבנן סברי לא קנסינן התירא משום איסורא [ט]תנן התם שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין מוקדמין אמאי פסולין נהי דלא גבו מזמן ראשון ניגבו מזמן שני אמר ר' שמעון בן לקיש במחלוקת שנויה ור"מ היא ורבי יוחנן אמר אפי' תימא רבנן [י]גזירה שמא יגבה מזמן ראשון [יא]דהוא גברא דמשכין ליה פרדיסא לחבריה [יב] אכלה תלת שני א"ל אי מזבנית לה ניהלי מוטב ואי לא כבישנא לה לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בידי אזל קם אקנייה לבנו קטן והדר זבנה ניהליה [יג]זביני ודאי לא הוי זביני זוזי כמלוה בשטר דמו וגובה מנכסים משועבדים או דילמא [יד]כמלוה ע"פ דמו ואינו גובה מנכסים משועבדים אמר אביי ולאו היינו דרבי אסי דאמר ר' אסי

מודה

לדמות להתם עבירה נעשית בגוף הממון יומר מכאן לכאן עיקר עבירה בשטר כדלמרינן התם משעת כתיבה עבד ליה שומא ולכך לא קנסו אלא בשטר ומיהו רבנן נראה דודאי לא קנסו כלל ומשמע לכאורה דגבי לרבנן בשטר קרן לפילו ממשעבדי ור"מ נמי לא פליג אלא משום דקנים ותימה לתמאי אין העדים פסולים כיון שעובדים על לא תשמיון (שמות כג) אע"פ שאין מרויחים יש להם לפסול מידי דהוה לעבריין לוכל נבילות להכעיס כדמפרש התם[ט] מלוה בהאי בתרא והוא הדין נמי עדים בכלל ואין לפרש כגון ס"ג לא חשיב ליה אלא בכלל מלוה בהאי בתרא כדמפרש התם[ט] מלוה בהאי בתרא והוא הדין נמי עדים בכלל ואין לפרש כגון שאין רבית מפורש בשטר אלא כתב סתם פלוני חייב לפלוני מנה וכללו הקרן עם הרבית והעדים לא ידעו דע"כ בסמוך דקאמר ר' יוחנן דמודו רבנן בשטרי חוב המוקדמין גזירה שמא יגבה מזמן לתמן ס"ג נגזור שמא יגבה רבית בתורת קרן ואין לומר נמי דכיון שהרבית מפורש בשטר אין העדים עומדין על לא תשימון כיון דיודעין העדים דבית אין לו לא יגבו על יסד רבית ולכך השטר כשר והא דתנן בתמני' (לקמן דף עה:) דעדים עומדין היינו כשאין ניכר הרבית בשטר ויודעים עדים שיש בו רבית דהא מהאי שטרא גופי' תמרי בפרק המניח (ב"ק דף ג:) ובפרק המוכר פירות (ב"ב דף נד: ושם ד"ה ותכמיים) למשעת כתיבה עבד ליה שומא וי"ל לתילי הכא ברבית לרבנן ולא מיפסלו בחיסור לרבנן כיון שאין מרויחים כלום אע"פ שבעבירה לחוריתא היו נפסלים אי נמי אפי' ברבית לחוריתא יש להכשיר דשמא לא תשימון לחיגבי במלוה משמע להו ולא בעדים ולכך כשרים לכתמרינן נמי (נעיל דף ה:) לא תשמוד לחיגבי בלא דמי משמע להו אבל קשה היאך בשטרי חוב המוקדמים היאך העדים כשרים לתקומינן לה כר"מ אבל לרבנן גובה מזמן ראשון שני ולר"מ נמי היכ גובה אי לאו משום דקנים ורבי יוחנן נמי לא קאמר דפסולים לרבנן בלא משום גזירה שמא יגבה מזמן ראשון והלא העדים בלאו הכי מתכוין חתמו שקר והקדימו את הזמן וי"ל כגון שיש עדים שמעידין עליהם שהיו חונסים מחמת נפשות או כגון שחומרים טעינו בשעת המלך אי נמי (ג) בשיפורא דין מלא דין חסר ולא הזכירו בשטר בכמה בשבת בלא בכמה בחדש:

קונסין אותו ואינו גובה וכו'. ופע"ג דלמרי' בפ' הע"פ (כתובות דף פ) [ס:] הלכה כר"מ בגזירותיו היינו דוקא בגזירותיו ולא בקנסותיו והכא קנס הוא דכה"ג נמי פסקו בהלכות [גדולות] כרבנן דר"מ במעובדת תבירו ומינקת תבירו לתם נשך יוליא לכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס ולא כר"מ דאמר לא יחזיר עולמית (כתובות דף כו.) להוי קנסא ולתיה מדבעי בהמולך (יבמות דף לו.) אם אינסבא לכהן (לא) [מ] המחילו לגרש כיון שאינו יכול לחזור ולכנוס דגרושה לכהן [וע"ע תוס' זבחים קו. ד"ה ת"ר ע"ק ע"פ]: **אמר אביי לאו היינו דרבי אסי דאמר רבי אסי בו'.** תימה מה ענין דר' אסי לכאן וי"ל דהכא לא מיבעיא ליה אי גבי ממשעבדי אי לא אלא משום דפסיטא ליה דנתמן לומר פרעתי משום דלא ניתן ליכתב ומיבעיא ליה אי לא גבי ממשעבדי כיון דאין השטר מועיל אלא ע"פ הודאתו או דילמא גבי ועל זה נא מצי להביא מדרבי אסי דאי היכי דמודה בשטר מהניא הודאתו לגבות ממשעבדי אע"פ שאם היה אומר מזויף הוא היה צריך קיום ס"ג הכא גבי פרדיסא ולא שייך כאן לגרום אין צריך לקיימו אלא גרסי' לאו היינו דרבי אסי דאמר ר' אסי מודה בשטר שכתבו גובה מנכסים משועבדים ולפי זה כשמקשה על רבא מהכא לכאורה קרקעות אלא רבא היה יכול להקשות מיד לכ"ע מ"ש הכא דנתמן לומר פרעתי ונמלאת שאינו אלא נתמן כל זמן שהשטר מכר בידו אלא נטר עד לבסוף ומקשה על רבא מגבייא משעבדי הסנוי בפירוש [י] בבריית':

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

קכו א מיי' פ"ד מהל' זכייה ומתנה הלכה ח טוש"ע ח"מ סי' רמג סעי' יח:
ב [מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף יד]:
קכז ג ד ה מיי' פ"ה מהלכות מלוה ולוה הל' ו סמג לאוין קלו טוש"ע ח"מ סי' נג סעי' ט טוש"ע י"ד סי' קפ"ד סעי' יח:
קכח ו מיי' שם פ"ד הל' ו ועי' במגיד למלך סמג לאוין קלו טוש"ע ח"מ סי' נג סעי' ט טוש"ע י"ד סי' קפ"ד סעי' יח:
קכט ז ח מיי' פכ"ג שם הל' ט סמג עשין טז טוש"ע ח"מ סי' מג סעי' ז:
ט [מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף יג]:
קל י כ מיי' פ"י מהל' מכירה הל' ד סמג עשין פה טוש"ע ח"מ סי' כה סעי' ז:
קלא ל מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין נג טוש"ע ח"מ סי' נט סעי' ו וסי' קי סעיף ג ופע"ג ב:

ג) ב"ק ל: ב"ג לד:, **ב)** לעיל ו. סנהדרין לב. שבועות פ"י [מ"ב] ר"ה ב. ס. ב"ג קנ: קעג: (יבמות קכג), **ג)** [ב"ג מ:], **ד)** נס"ג: מעותיו, **ה)** [ב"ק כה.], **ו)** [ב. ובעירובין מז.], **ז)** [יבמות לו:], **ח)** ל"ל הכרייתא. רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) גב' פרדיסא לתכריה לעשר שנים תלמה תלת: **(ב)** תוס' ד"ה שטר וכו' אי גמי בעיבורא בין תלת:

מוסף רש"י

שטר שכתוב בו רבית. שכתוב בו שלוה ברבית (ב"ק ל:) פלוני לוה מפלוני מנה בתמחים עד זמן פלוני (רשב"ם ב"ב מד:). **שטרי כציעה.** תטמין: **ואמינא לקוחה היא בידי.** דחוב המוקדמין פסולין. לפי שרלה לטורפ לקוחות שלקחו שדה מן הלוה מזמן שכשטר, ואלא כיון הוא שהרי קדמה מכירה להלוואה ושטר מעיד שהלוואה קדמה ליציל קנסותו מלגבות בו ולא יטורף מפילו מזמן המלוה ואינו גובה כמלוה על פה שאינו גובה מן המשועבדים (ר"ה ב.) וקנסוהו חיתכה שטו לסיקורא ופסול מפילו מזמן שני (סנהדרין לב.) לפי נמי שנכתב השטר בתמד בניסן וכן כתוב בו בתמד בניסן לוה מפלוני מפלוני והוא לא לוה ממנו כלום עד ט"ו בניסן, גם זה מוקדם ופסול, שאין לו לטרוף אלא מזמן ההלוואה ואילך, ולא כתבי לתמר (לעיל יג.) עדיו בתחומיו זכין לו (רשב"ם ב"ב קנ:) ומיהו אם ההלוואה היתה בתמד בניסן בפני עדים וקנו מידו להשתעבד נכסי לוה למלוה ולא כתבו את השטר עד ט"ו בניסן וכתבו בו בתמד בניסן, כי אפי מוקדם כשר (שם ע"פ ב"ב קעב.). והמאוחרין. שכתו עדיס ואמרו אנו יודעים במלוה זו שקדמה זמן הכתוב כאן, כשרין. למעלותא היא להו מחיל ליה לשיעבודא עד השתא (סנהדרין לב.) שכתבו בתמד בניסן וכתבו בתמד השטר בתמד בחייב, וכל שכן אם לוה בניסן ולא נכתב עד חייב, דכשכר, שהרי מחל לו שעבוד של תדש שעבר (רשב"ם ב"ב קנא:).